

ازدواج‌های مکروه در اسلام

با گذشت دو هفته از تصویب قانون ازدواج با فرزندخوانده، واکنش‌ها نسبت به این قانون هنوز ادامه دارد. این بار یکی از اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه قم با اشاره به کراهت شدید این ازدواج مجلس را به دلیل مشورت نکردن با حوزه و روحانیت، سرزنش کرده است

ازدواج‌های مکروه در اسلام/ از ازدواج با قابله تا ازدواج با فرزندخوانده

با گذشت دو هفته از تصویب قانون ازدواج با فرزندخوانده، واکنش‌ها نسبت به این قانون هنوز ادامه دارد. این بار یکی از اعضای جامعه مدرسین حوزه علمیه قم با اشاره به کراهت شدید این ازدواج مجلس را به دلیل مشورت نکردن با حوزه و روحانیت، سرزنش کرده است.

مجله مهر: حجت‌الاسلام محمد جواد فاضل لنکرانی در جمع مسئولان معاونت امور زنان ریاست جمهوری گفت: «ازدواج با فرزندخوانده کراهت شدید دارد و فقه شیعه بر این مسأله تأکید دارد؛ سوال ما این است که چرا مجلس بدون مشورت با حوزه این امر نادر و مکروه شدید را تصویب کرده است.»

حجت‌الاسلام فاضل لنکرانی گفت: «حتی گفته شده ازدواج پسر با قابله‌ای که او را به دنیا آورده هم کراهت دارد و اگر قابله او را پرورش دهد کراهت شدیدتر است و حتی برخی فقها آن را حرام می‌دانند؛ سرپرست خانواده نیز مانند قابله است.»

حجت‌الاسلام لنکرانی در حالی ازدواج سرپرست و فرزند خوانده را مکروه می‌داند که معتقد است اگر امری از نظر حکم وضعی در فقه، صحیح اما از جهت عرفی ناپسند باشد، در بسیاری موارد شارع بر رعایت عرف تأکید دارد، برای اینکه عرف و جامعه نباید در طول زمان از دین انزجار پیدا کند. او می‌گوید: «اسلام برای ازدواج زن با کودکی که مورد تربیت خود قرار داده است، کراهت شدیدی قایل است. بر همین مبنا از دیدگاه فقهی و طبق مبنای مشهور فقها، ازدواج سرپرست و فرزندخوانده، کراهت، آن هم کراهت شدیده دارد. این قانون با روح شریعت اسلام سازگار نیست. قانونگذار نباید موارد نادر را به عنوان قانون مطرح کند.»

او با اشاره به روایاتی در جلد ۲۰ کتاب وسایل الشیعه (کتاب النکاح، ابواب ما یحرم بالمصاهره، باب سی و نهم) می‌گوید: «صاحب وسایل الشیعه، بابتی در مورد کراهت ازدواج قابله با مولود باز کرده و هشت روایت در آن آورده است. در اولین روایت این باب از امام محمد باقر (ع) در این مورد سوال می‌شود که حضرت فرمود: «لا!» و سپس گفته شد که با دختر او نیز نباید ازدواج کند. تحلیل ایشان این است که این قابله در فقه، به منزله مادر است. گفته نمی‌شود که همه احکام در رابطه با مادر را دارد اما به منزله مادر است، همانطور که یکی از احکام روشن این است که انسان نمی‌تواند با مادر خود ازدواج کند، با قابله‌ای که به منزله مادر اوست نیز نمی‌تواند ازدواج کند. شیخ طوسی این روایت را حمل بر کراهت این ازدواج کرده است، البته دو قید دارد. بسیاری از فقها معتقدند در جایی که قابله، تنها بچه را به دنیا آورده باشد کراهت ندارد اما اگر او را تربیت نیز کرده باشد، کراهت، آن هم شدیده دارد.»

مرحوم آیت الله بهجت در استفتائات خود تعدادی از ازدواج‌های مکروه را این طور عنوان می‌کنند: «مکروه است ازدواج مرد با قابله خودش و دختر او؛ و در مرتبه اشد است این کراهت... و همچنین نسبت به دختر که تزویج نماید با اولاد قابله... مکروه است بر شخص، تزویج پسر خودش با دختر زن خود که بعد از مفارقت او، از شوهر بعدی صاحب آن دختر شده است... و مکروه است ازدواج با زانیه قبل از توبه.»

آیت الله بیات زنجان هم مدتی قبل در پاسخ به استفتاء جمعی از دانشجویان دانشگاه بابل در این باره گفت: «برای حفظ و استحکام بنیان خانواده که اصولاً پذیرفتن فرزندخوانده نیز به این هدف صورت می‌گیرد، نه تنها عقد ازدواج بین پدر و فرزندخوانده توصیه نمی‌شود، بلکه بدلیل ایجاد از هم گسستگی بنیان خانواده و ضایعات روحی و روانی برای افراد جامعه و نیز ایجاد بدبینی نسبت به دین و شریعت نوعی حکم ثانوی بوجود آورده و جایز نیست.»

آیت الله علوی گرگانی هم معتقد است: «گرچه در حالت اولیه، ازدواج با فرزند خوانده در مواردی که محرمیت ایجاد نشده باشد حرمت ندارد، اما چون فرزندخوانده نوعی رابطه عاطفی با پدر و مادرخوانده خود پیدا می‌کند، با ازدواج تنظیم روابط عاطفی دچار خدشه می‌شود. تصویب چنین مصوبه‌ای مانعی ندارد، البته لازم است در اینگونه مصوبه‌ها تخصیصات و تبصره‌هایی زده شود چراکه در برخی موارد پدر و مادر خوانده برای کفالت بهتر فرزند و ایجاد رابطه بهتر با فرزندخوانده مجبور به ازدواج است و لذا باید تبصره‌هایی در اینگونه موارد در نظر گرفته شود.»